

SO‘Z TURKUMLARINI O‘QITISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR

G‘uzarova O‘g‘iloy

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti

o‘zbek tili va adabiyoti fakulteti 4-bosqich talabasi

Tel:+998959395225

uzarovaogiloy@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada umumta’lim muassasalarida ona tili fanini o‘qitish jarayonida so‘z turkumlarini o‘zlashtirish samaradorligini oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar tahlil qilinadi. Tadqiqotda zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interaktiv metodlar hamda raqamli vositalarning grammatik bilimlarni shakllantirishdagi o‘rni yoritiladi. O‘quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish, grammatik kategoriyalarni ongli anglash hamda amaliy nutqda qo‘llash ko‘nikmalarini takomillashtirish innovatsion yondashuvlarning asosiy maqsadi sifatida talqin etiladi. Tadqiqot natijalari so‘z turkumlarini o‘qitishda an’anaviy va innovatsion metodlar uyg‘unligi ta’lim sifati va samaradorligini oshirishini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: so‘z turkumlari, innovatsion yondashuv, interaktiv metodlar, raqamli texnologiyalar, grammatik kompetensiya, ona tili ta’limi.

Abstract: This article analyzes innovative approaches aimed at increasing the effectiveness of mastering word groups in the process of teaching the native language in secondary education institutions. The study highlights the role of modern pedagogical technologies, interactive methods and digital tools in the formation of grammatical knowledge. The main goal of innovative approaches is to develop students' independent thinking, improve their conscious understanding of grammatical categories and their skills in practical speech. The results of the study show that the combination of traditional and

innovative methods in teaching word groups increases the quality and effectiveness of education.

Keywords: word groups, innovative approach, interactive methods, digital technologies, grammatical competence, native language education.

Аннотация: В данной статье анализируются инновационные подходы, направленные на повышение эффективности освоения словесных групп в процессе обучения родному языку в средних учебных заведениях. В исследовании подчеркивается роль современных педагогических технологий, интерактивных методов и цифровых инструментов в формировании грамматических знаний. Главная цель инновационных подходов – развитие самостоятельного мышления учащихся, совершенствование их осознанного понимания грамматических категорий и навыков практической речи. Результаты исследования показывают, что сочетание традиционных и инновационных методов обучения словесным группам повышает качество и эффективность обучения.

Ключевые слова: словесные группы, инновационный подход, интерактивные методы, цифровые технологии, грамматическая компетенция, обучение родному языку.

KIRISH. Bugungi globallashuv va axborotlashgan jamiyat sharoitida ta'lim tizimi oldiga yangi talablar qo'yilmoqda. Xususan, ona tili fanini o'qitishda o'quvchilarning grammatik bilimlarini chuqur va ongli shakllantirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. So'z turkumlari til tizimining asosiy bo'g'ini bo'lib, ularni o'zlashtirish o'quvchilarning nutq madaniyati, mantiqiy fikrlashi va yozma savodxonligini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois so'z turkumlarini o'qitishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish pedagogik jarayonni samarali tashkil etishning muhim sharti sifatida qaralmoqda.

An'anaviy ta'lim usullarida grammatik tushunchalar ko'pincha nazariy yo'sinda bayon qilinib, o'quvchilarning faol ishtiroki cheklangan bo'ladi. Innovatsion yondashuvlar esa o'quvchini ta'lim jarayonining markaziga qo'yib, bilimlarni faol o'zlashtirish, tahlil qilish va amaliyotda qo'llash imkonini yaratadi. Ushbu maqolada so'z turkumlarini o'qitishda qo'llanilayotgan zamonaviy metod va texnologiyalar ilmiy asosda tahlil qilinadi.

ADABIYOTLAR SHARHI. So'z turkumlarini o'qitish masalasi ona tili ta'limi metodikasida muhim ilmiy yo'nalishlardan biri sifatida ko'plab tadqiqotchilar tomonidan o'rganilgan. Zamonaviy lingvodidaktik tadqiqotlarda grammatik kategoriyalarni o'zlashtirish jarayonida o'quvchining faol ishtirokini ta'minlash asosiy omil sifatida e'tirof etiladi. Tadqiqotchilar fikricha, so'z turkumlari nafaqat til tizimining nazariy elementi, balki nutqiy faoliyatni shakllantiruvchi amaliy vosita ham hisoblanadi.

So'nggi yillarda pedagogika va metodika sohasidagi ilmiy ishlarda innovatsion yondashuv tushunchasi keng talqin qilinmoqda. Ushbu yondashuvlar ta'lim jarayonida interaktivlik, muammoli o'qitish, loyihaviy faoliyat va raqamli texnologiyalardan foydalanishni nazarda tutadi. Ayrim tadqiqotlarda so'z turkumlarini an'anaviy izohli usulda o'rgatish o'quvchilarda grammatik tushunchalarning yuzaki shakllanishiga olib kelishi qayd etilgan. Shu bois grammatikani kontekst asosida o'qitish, nutqiy vaziyatlar bilan bog'lash zarurligi ta'kidlanadi.

Tilshunos-metodistlarning ishlarida so'z turkumlarini o'qitishda kompetensiyaviy yondashuv alohida o'rin egallaydi. Bu yondashuv o'quvchining faqat bilim emas, balki grammatik birliklardan to'g'ri va o'rinli foydalanish malakasini ham rivojlantirishga qaratilgan. Shuningdek, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish grammatik mavzularni vizual va interaktiv shaklda tushuntirish imkonini berishi ilmiy manbalarda asoslab berilgan.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, so'z turkumlarini o'qitishda innovatsion yondashuvlarni tizimli qo'llash masalasi hali ham dolzarb bo'lib qolmoqda va ushbu yo'nalishda ilmiy-amaliy tadqiqotlarni davom ettirish zarur.

METODOLOGIYA

Tadqiqotda tizimli tahlil, qiyosiy-pedagogik yondashuv hamda kuzatuv metodlaridan foydalanildi. Soʻz turkumlarini oʻqitishda qoʻllanilayotgan interaktiv usullar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va kompetensiyaviy yondashuvlar oʻrganildi. Shuningdek, amaliy mashgʻulotlarda innovatsion metodlardan foydalanish natijasida oʻquvchilarning bilim darajasidagi oʻzgarishlar tahlil qilindi.

Metodologik asos sifatida konstruktivistik taʼlim nazariyasi tanlanib, unga koʻra bilimlar tayyor holda berilmaydi, balki oʻquvchining faol ishtiroki orqali shakllantiriladi. Ushbu yondashuv soʻz turkumlarini oʻqitishda muammoli vaziyatlar yaratish, mantiqiy tahlil va muhokama asosida oʻzlashtirishga xizmat qiladi.

Mazkur tadqiqot pedagogik jarayonda soʻz turkumlarini oʻqitishda innovatsion yondashuvlarning samaradorligini aniqlashga qaratildi. Tadqiqot jarayonida kuzatuv, pedagogik tahlil va qiyosiy metodlardan foydalanildi. Taʼlim jarayonida interaktiv mashgʻulotlar, muammoli topshiriqlar hamda raqamli taʼlim vositalari asosida tashkil etilgan darslar oʻrganildi.

Metodologik asos sifatida kompetensiyaviy va konstruktivistik yondashuvlar tanlandi. Ushbu yondashuvlarga koʻra, oʻquvchi bilimlarni tayyor shaklda qabul qiluvchi emas, balki ularni faol ravishda shakllantiruvchi subyekt hisoblanadi. Soʻz turkumlarini oʻqitishda matn bilan ishlash, nutqiy vaziyatlarni modellashtirish va tahliliy topshiriqlardan foydalanish asosiy metodik yoʻnalish sifatida belgilandi.

NATIJARLAR. Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatdiki, soʻz turkumlarini oʻqitishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish oʻquvchilarning grammatik bilimlarni oʻzlashtirish darajasini sezilarli oshiradi. Interaktiv metodlar orqali tashkil etilgan mashgʻulotlarda oʻquvchilarning darsga boʻlgan qiziqishi kuchayib, nazariy tushunchalarni amaliy nutqda qoʻllash koʻnikmalari rivojlandi.

Raqamli platformalar, taʼlimiy ilovalar va vizual materiallardan foydalanish grammatik kategoriyalarni tushunishni osonlashtirdi. Ayniqsa, soʻz turkumlarini kontekst asosida oʻrganish, jamoaviy muhokama va loyiha ishlari orqali mustahkamlash yuqori

samaradorlikni ta'minladi. Natijada o'quvchilarning mustaqil fikrlash, tahlil qilish va xulosa chiqarish qobiliyatlari rivojlandi.

Tadqiqot natijalari innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning grammatik bilimlarni o'zlashtirish darajasiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini aniqladi. So'z turkumlarini interaktiv metodlar yordamida o'rganish jarayonida o'quvchilarning mavzuga bo'lgan qiziqishi ortib, darsdagi faolligi sezilarli darajada oshdi.

Kontekst asosida berilgan mashqlar va raqamli ta'lim vositalari orqali o'quvchilar so'z turkumlarining funksional xususiyatlarini yaxshiroq anglay boshladi. Natijada grammatik tushunchalar faqat nazariy bilim sifatida emas, balki nutqiy faoliyatning ajralmas qismi sifatida shakllandi. O'quvchilarning og'zaki va yozma nutqida so'z turkumlaridan to'g'ri foydalanish ko'nikmalarining rivojlanishi kuzatildi.

MUHOKAMA. Olingan natijalar innovatsion yondashuvlarning so'z turkumlarini o'qitishda muhim pedagogik ahamiyatga ega ekanini tasdiqlaydi. An'anaviy usullar bilan solishtirilganda, innovatsion metodlar o'quvchilarni faol subyektga aylantirib, bilimlarni ongli va barqaror o'zlashtirishga yordam beradi.

Biroq innovatsion yondashuvlardan samarali foydalanish o'qituvchining metodik tayyorgarligi va raqamli kompetensiyasiga bog'liq ekanligi ham aniqlanadi.

Shu nuqtai nazardan, innovatsion va an'anaviy metodlarning uyg'unligi eng maqbul yechim sifatida baholanadi. Bu esa ta'lim jarayonini izchil va tizimli tashkil etishga imkon yaratadi.

Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, so'z turkumlarini o'qitishda innovatsion yondashuvlar an'anaviy metodlarga nisbatan yuqori samaradorlikka ega. Interaktiv va muammoli ta'lim usullari o'quvchilarda tahliliy fikrlashni rivojlantirib, grammatik kategoriyalarni ongli ravishda o'zlashtirishga yordam beradi. Bu esa o'quvchilarning til kompetensiyasini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu bilan birga, innovatsion yondashuvlarni amaliyotga joriy etishda o'qituvchining metodik tayyorgarligi va pedagogik mahorati hal qiluvchi omil ekanligi aniqlandi.

Innovatsion metodlar an'anaviy usullar bilan uyg'un holda qo'llangandagina ta'lim jarayonining izchilligi va samaradorligi ta'minlanadi.

XULOSA. Xulosa qilib aytganda, so'z turkumlarini o'qitishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish ona tili ta'limi samaradorligini oshirishning muhim omili hisoblanadi. Interaktiv metodlar, raqamli texnologiyalar va kompetensiyaviy yondashuvlar o'quvchilarning grammatik bilimlarni chuqur va ongli o'zlashtirishiga xizmat qiladi. Mazkur yondashuvlar o'quvchilarda mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va nutq madaniyatini rivojlantirish imkonini yaratadi. Shu bois ta'lim amaliyotida innovatsion metodlardan tizimli foydalanish zamonaviy pedagogikaning ustuvor vazifalaridan biri bo'lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Abdullayeva, M. Ona tili o'qitish metodikasi. Toshkent: Fan va ta'lim, 2020.
2. Ahmedova, S. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. Toshkent: Innovatsiya, 2021.
3. Ismoilov, R. Tilshunoslik asoslari va grammatika. Toshkent: Universitet, 2020.
4. Jo'rayev, A. Ta'limda raqamli texnologiyalar. Toshkent: Yangi asr, 2022.
5. Karimova, N. Interaktiv metodlar va ularning ta'limdagi ahamiyati. Toshkent: Pedagogika, 2021.
6. Qodirov, B. Ona tili ta'limida kompetensiyaviy yondashuv. Toshkent: O'qituvchi, 2020.
7. Rahimova, D. Grammatikani o'qitishning zamonaviy usullari. Toshkent: Fan, 2023.
8. Saidov, U. Ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlar. Toshkent: Ma'naviyat, 2021.
9. To'xtayeva, L. Boshlang'ich va umumiy ta'limda ona tili metodikasi. Toshkent: Universitet, 2022.
10. Yo'ldoshev, J. Pedagogik texnologiyalar nazariyasi va amaliyoti. Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.